

21. Yüzyılda kadın hakları

Women rights in the 21st Century

Fatih Arslan¹

Received Date: 01 / 04 / 2015

Accepted Date: 01 / 07 / 2015

Öz

Bu çalışma 21. yüzyılda kadın hakları sorununu insan hakları bağlamında ele almaktadır. İnsan hakları konusu çok eski tarihlerden bu yana irdelenmiş olsa da günümüzde yaygın olan insan hakları söyleminin 19. yüzyılda inşa edildiği söylenebilir. İnsan hakları söylemi, esasında yurttaşlık anlayışını temel referans olarak kabul eder. Yurttaşlık anlayışının üç ana ekseninden söz edebiliriz. Bunlar, medeni haklar, politik haklar ve sosyal haklardır. Medeni haklar bireysel özgürlük, konuşma özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, mülk edinme ve sözleşme yapma özgürlüğü ve adalet hakkı şeklinde sıralanabilir. Politik haklar, politik karar alma sürecine seçmen ve seçilen olarak katılma hakkını ifade ederken, sosyal haklar, bireyin yaşadığı toplumun standartları çerçevesinde ekonomik refah ve sosyal güvenlik gibi haklara sahip olmaktan, uygar bir birey gibi yaşayabilme hakkına değin uzanan haklar silsilesini içerir. Yüzyıllardır süren kadın hakları mücadelesinin insan hakları mücadelesinden ayrı düşünülmemeyeceği aşikârdır. Ancak günümüzde bu bağlam yok sayılmakta ve kadın hakları genel bir haklar mücadelesinden yalıtık olarak ele alınmaktadır. Feminist teorinin ve kadın çalışmalarının günümüzdeki konumunun yeniden değerlendirilmesi ve meselenin daha genel bir insan hakları mücadelesi bağlamında ele alınması bu çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır.

Anahtar sözcükler: İnsan hakları, kadın hakları, feminizm

Abstract

This study discusses the problem of women rights in the 21st century in terms of human rights. Though the matter of human rights has been studied since very ancient times, it can be said that the discourse of human rights which is common today was established in the 19th century. The discourse of human rights regards the perception of citizenship as the main reference point. We can make mention of three center lines of the discourse of human rights. These are civil rights, freedom of speech and social rights. Civil rights can be sorted as individual freedom, freedom of speech, freedom of thought, freedom of possession and contract and the right of justice. While the political rights express the rights of taking part in the political decision making process as voters and electees, social rights include a set of rights ranging from having the rights within the bounds of the standards of the society such as economic welfare social security, to the right of being able to live as a civilized individual. It is obvious that the age long struggle for women rights cannot be dissociated from that of human rights. However, nowadays this context has been disregarded and women rights have been handled as isolated from general rights. Reevaluation of feminist theory and the situation of women studies today and dealing with the matter in terms of a more general concept of human rights constitute the main axis of this study.

Keywords: Human rights, women rights, feminism

1. Giriş

İnsan hakları, 20. yüzyılda da çok tartışılan fakat içeriği zenginleştirilemeyen, belirli bir takım hak ve özgürlüklerden, özellikle yasal haklardan bütün insanların yararlanabilmesi anlayışına dayalıdır. İnsan hakları, bütün insanların insanca yaşaması iddiasına ve söylemine dayalı olarak Fransız devrimi sonrası burjuvazinin sunduğu bir projedir.

¹ Asst. Prof. Dr. Cumhuriyet University, Faculty of Letters, SİVAS/TURKEY, arslan4381@gmail.com

İnsan hakları söylemi, yurttaşlık fikrini temel referans olarak kabul eder (Kızılcıkelik, 2002, 30-33). Yurttaşlık söylemi üç husustaki hakları temele alır. Bunlar, siyasal haklar, sosyal haklar ve medeni haklardır. Medeni haklar bireysel özgürlük, konuşma özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, mülk edinme ve sözleşme yapma özgürlüğü ve adalet hakkı (ki adalet hakkı bireysel hakları eşitlik ve hukuk temelinde güvence altına almayı amaçladığından diğer haklardan ayrılır) şeklinde sıralanabilirler. Siyasal haklar, yönetsel karar alma sürecine seçmen ve seçilen olarak katılmak, sosyal haklar ise, kişinin mensubu olduğu toplum bağlamında ekonomik refah ve sosyal güvenlik gibi haklara sahip olmaktan, uygar bir birey gibi yaşayabilme hakkına değin uzanan haklar silsilesini içerir.

Tüm bunları kapsayan insan hakları söylemi, bugünkü bilinen şekli ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948'de kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni esas alır. Bu bildirme de 1879 tarihli İnsan ve Yurttaşlık Hakları Bildirgesi'nde temellenir. İnsan hakları söyleminin özü, bütün insanlar yasalar önünde eşittir şeklinde ifade edilebilir. Temel amaç, toplum içinde, insanların özgürlük, mülkiyet ve güvenlik haklarına göz kulak olmaktır.

Bu anlayış, bütün dünyada yaygın kabul görse de, kavramların tanımlanmaları noktasında ayrılıklar görülmektedir. Örneğin, 20. yüzyılın başlarına kadar kadınlar insandan sayılmıyor ya da tam anlamıyla insan olarak kabul gören erkeklerle aynı haklara sahip olarak görülüyorlardı. Keza, zenciler de insan hakları söyleminin nimetlerinden uzun süre yararlanamamışlardır. Bu durum nispeten azalsa da hâlâ varlığını sürdürmektedir.

2. Kadın hakları

Kadın hakları sorununu ele almadan önce, insan hakları söyleminin uygulamada kim tarafından, kime, ne zaman uygulandığı noktalarında farklılıklar gösterdiğini baştan kabul etmeliyiz. Dünyadaki tüm ekonomik, siyasal ve toplumsal sistemin özünde "Beyaz-Erkek Sistemi" (Schaeff, 1997, 12) olduğu aşikârdır. Dünyanın tüm nimetleri erkelerin beyaz olanları içindir. Bu tanımın dışında kalanlar için, isteklerine ulaşmaları noktasında, çeşitli seviyelerde zorluklar mevcuttur. "Kadınlar dünyanın pek çok yerinde insan yaşamının gerektirdiği temel fonksiyonların desteklenmesi açısından zayıf kalmaktadır. Eşit olmayan sosyal ve politik koşullar, kadınların birer insan olarak sahip olması gereken doğal ve insani yetkinliklere eşit ulaşımını da engellemektedir" (Harcar ve Diğerleri; 2008, 56).

Bu durum, kadınların erkeklerle görece konumlarına odaklanıldığında daha da belirginleşmektedir. "Erkeklerle göre daha kötü beslenirler, daha sağlıksızdırlar, fiziksel şiddete ve cinsel tacize uğramaya daha yatkındırlar. Erkeklerle göre daha eğitimsizdirler ve bunun sonucu olarak profesyonel ve teknik eğitimden de yoksun kalırlar. İş yaşamına girmeye kalktıklarında, çoğu hukuki yaptırımlardan uzak, aile veya eşin karşı çıkması, işe alınmada cinsiyet ayrımcılığı ve iş yerinde cinsel taciz vb. konuları da içeren pek çok engelle karşılaşır. Benzer engeller politik yaşama katılmak istediklerinde de karşılarına çıkar. Tüm bunlar, eşit olmayan sosyal ve politik koşulların kadına getirmiş olduğu eşit olmayan insan yetkinliklerinin sonucudur." (Harcar ve Diğerleri, 2008, 56). Her şeyden önce ve en önemlisi kadınlar, siyasal olarak eziliyorlar. Kadınlar, toplumdaki siyasal iktidarda yer almıyorlar ve yaşamlarını biçimlendiren gerçekliklerin denetimini ellerinde tutamıyorlar.

Tarihsel ve antropolojik araştırmalar durumun geçmişte de farklı olmadığını ortaya koymuştur. Neredeyse her yerde ve her dönemde kadınlar, ev içi alana ait olarak kabul ediliyorlar. Sanayi öncesi toplumlarda, kamusal ile özel iş gücü arasındaki ayrımın sanayileşmiş toplumlarda olduğu

kadar katı olmadığı doğru olsa bile bilinen tarih boyunca kadınlar yine de özel alan ve ev içi işlerde, çocuk yetiştirmek ve annelik dâhil olmak üzere görevlendirilmişlerdir (Mazlum, 2004, 77).

Kadınların üretim işlevleri de farklıdır. Onların, tarihsel ekonomik işlevleri, değişim için değil kullanım için üretmektir. Kullanım için üretmek, yiyecek-giyecek gibi ailenin tükettiği maddelerin yaratımı anlamına gelir, satılan ya da değiştirilen malların değil; dolayısı ile üretilenler soyut değer ya da değişim değeri için değil, kendisi için üretilir, yani fiziksel değeri için. Bu minvalde, belirtmelidir ki, geçen zaman içinde “cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik reformlar resmi bir kadın-erkek eşitliği getirirse de gerçek anlamda eşit bir refah sağlanmasına yol açmıyor; çünkü kadınların çoğu güvenceli işlerde çalışmıyorlar. Politikalar kadınlara insan onuruna yakışır iş sağlanmasını dikkate almaya başlamadığı sürece çoğu kadın, erkek aile reisine bağımlı kalmaya devam edecektir” (Elson, 2012, 9).

Bir diğer farklılık yaratıcı unsur ise cinsiyetlerin biyolojik benzemezliğinde belirginleşir. Buna göre, “kadınların toplumsal doğallığı, varlığından toplumun ayrılmaması onun toplumun üremesindeki rolüyle, dünyaya-çocuk-getirme işleviyle yakından ilişkilidir” (Sözer, 1993, 13).

Ancak kadının bu konumunu da aşan bir durum söz konusudur. Toplumun kuruluşunda kadın-erkek ilişkisinin doğasının yansımaları oldukça önemli etkenlerdir. Bu noktada, ilişkinin yalnızca cinsel, toplumsal ya da ekonomik olmaktan ziyade politik içerimlere de sahip olduğu göz önünde tutulmalıdır. Kate Millett’e göre: “Eğer bir grup diğerini yönetiyorsa, ikisinin arasındaki ilişki politiktir. Böylesi bir düzenleme uzun bir dönem boyunca sürdürülürse, bir ideoloji geliştirir (feodalizm, ırkçılık vs.). Tüm tarihsel uygarlıklar ataerkildir; ideolojileri erkek egemenliğidir” (Aktaran: Donovan, 1997, 275). Bu tarihsel süreci tüp çıplaklığıyla ortaya koymasının yanında açıkça bir radikal feminist bakış açısıdır.

3. Feminizm

Elbette, kadın olgusu ve kadın hakları söz konusu olduğunda feminizm, meselenin başat aktörlerinden biri olarak belirmektedir. Lakin feminizm, her ne kadar kadın haklarının talep edilmesi, kazanılması ve geliştirilmesi yolunda önemli çabalar göstermişse de, bu durum, feministlerin tüm kadınları temsil ettiği ya da kadın sorununa ve kadın-erkek ilişkilerine dair her söylemlerinin bilimsel mantık ve tutarlılık kriterlerini taşıdığı anlamına gelmez.

Örneğin, kadın erkek ilişkilerinin politik içerimlerinin sonuçlarına dair çözümler yapmayı amaçlayan Tim Marshall: “Erkekler bilinçaltındaki aşağılık komplekslerinden dolayı iktidara geldiklerinde kolayca yoldan çıkabilirler. Kendi önemsizlik duygularını bastırma çabası içinde sürekli daha çok para, daha büyük sosyal statü ve daha çok güç peşinde, sıklıkla kendi dürüstlüklerinden ödün verirler” (1997, 136) gibi oldukça radikal iddialar ortaya koymuştur. Bu ve benzeri radikal feminist tavırlar, kantarın topuzunun kolaylıkla kaçırılabilirdiğini göstermektedir.

“Feminizm, eşitlik ve özgürleşme arayışından, kadınları görünür kılmadan çok, bir üstünlük çabası, ahlaki bir sorun ya da ahlaksızlık, sınıfsal mücadeleyi bölen, aileyi zaafa uğratan ya da Müslüman kadını yoldan çıkartan Batının bir oyunu ve kötülüklerin anası bir ideoloji olarak görülmekte... Bu ve benzeri algılar ve onların savları, ataerki bir yapı içinde erkek zihniyetinin, kapitalizmin ve özellikle son yıllarda muhafazakâr düşüncenin delilleri ve/veya söylemleriyle dile getirilmekte. Ataerkinin kültürel kalıpları ve kurumsal süreçlerde kadına yönelik tutumlar, baskı

ve şiddet hem kadınların, hem de demokrasinin mücadele alanları olması gerekirken, tam bu noktada kadınlar için bir göz ardı edilmiş ya da görünmezlik süreci başlamakta” (Sallan Gül, 2008, vii). Kaldı ki, feminizme yönelik eleştiri sınırını aşan düşmanca tutumların tarafımızca paylaşılması söz konusu değildir.

Açıkça ortadadır ki, böyle bir konuda objektif tutum sergilemek kolay değildir. Konuya daha bilimsel yaklaşma çabaları da olgunun başkaca taraflarının inceleme alanı dışında bırakılmasıyla sonuçlanmıştır. Örneğin, Evelyn Reed’in ortaya koyduğu benzer bir çaba, onun salt evrimci bir çizgiye sürüklenmesine yol açmıştır. Bu nedenle Reed, konuya doyurucu bir bakış açısı geliştirmekten uzak kalmıştır. Reed’in kendisi de, evrimci, anaerkillik taraftarı bir tutumun, başkaca bir nedene gerek kalmaksızın bilimsel çalışmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini zedelediğini; onu tartışmaya açık hale getirdiğini kabul etmiştir (1982, 11).

Temel olarak, konunun bir özgürlük sorunsalı etrafında ele alınması gerekmektedir. Kadınların sivil ve siyasi konumunun belirlenmesi, bu alanlarda kadınların eşitlik savaşımında alınması gereken ölçütlerin saptanması öncelikli gerekliliklerdir. Yoksa kadınların tarih içindeki ve günümüzdeki konumlarının ve cinsiyetçilik temelli toplumsal düzenin fallokrasinin (Michel, 1993, 9) bir sonucu olduğu yolundaki fikirler savunularak bir yere varılamaz. Ancak, kadın hareketlerinin yoğunlaştığı gelenek olarak feminizm, bu ve benzeri tavır alışlarda temellenir.

Feminizmden bahsetmeksizin bir kadın hareketleri tarihi yazılamaz. Fakat şu da bir gerçektir ki, feminizm yekpare bir bütün değildir. Örneğin, aydınlanmacı fikirlerden beslenen liberal feminizm, kadın ve erkeğin ontolojik olarak aynı tür varlıklar olduğunu ileri sürmüştür. Aydınlanmacı liberal feministler, aydınlanma düşüncesindeki akli ve kültürü erkekle, doğayı ve duyguları kadınla özdeşleştiren, kadına irrasyonelliği yükleyen düalizme karşı çıkmaktansa, kadını erkeğin alanında da var etmeye; yani kadını kamusal alana sokmaya çaba göstermişlerdir (Donovan, 1997, 15-68).

Kültürel feministler ise, kadın ve erkeğin farklı doğalarına vurgu yapmışlardır. Kültürel feministler, kadının duygusal, sevgi yönelimli, empati kurabilen, özgeci, barışsever, iyiliksever, işbirlikçi vb. özelliklerini öne çıkararak onun toplumsal konumunu değiştirmeye çalışmışlardır (Donovan, 1997, 69-128).

Radikal feminist kuram ise nispeten daha yeni bir feminizm türüne kavramsal çerçeve olarak ortaya çıkmıştır. Radikal feministler, erkek “Yeni Sol”ün kuramlarına, örgütlenmesine ve üslubuna karşı bir direniş olarak kendilerini tanımlamışlardır. 1960’larda, erkek merkezli radikal örgütlenmeler içerisinde ikinci sınıf muamelesinden muzdarip olan kadınlar, kendi kişisel öznellik sorunlarını ön plana çıkararak, radikal feminist kuramı oluşturmuşlardır (Donovan, 1997, 267-322).

Marksist feministler ise daha evrensel temellerden hareket etmişlerdir. Marksist feministlerin temel amacı, “işçi sınıfı kadınlarının feministlerin çağrısına uyarak kadınların eşitlik savaşımına etkin ve doğrudan katılımında bulunmaları mı, yoksa sınıfsal geleneklerine sadık biçimde kendi yollarını çizerek, yalnızca kadınları değil, tüm insanlığı toplumsal yaşamımızdaki çağdaş kapitalist kurumların baskı ve köleliğinden kurtarmak amacıyla değişik bir savaşım vermeleri mi gerektiği” (Kollontay, 1993, 25) sorularına cevap bulmaktır. Bu doğrultuda, kadın emeğinin özgürleştirilmesi ana eksen olarak belirlenmiştir. Marksist feministler, kadınların (evde ya da iş yerinde) çalışmalarıyla hem emeklerinin sömürüldüğünü hem de kapitalist toplum sistemin yeniden

üretildiğini savunmaktadırlar. Ayrıca, yabancılaşma, cinsiyetler arası iş bölümü, bilinç yükseltmenin doğası ve yöntemi gibi temel konularda da marksist feministler tarafından çözümler üretilmeye çalışılmıştır (Donovan, 1997, 129-174).

Görüldüğü üzere, feministler arasındaki ayrımlar çeşitlidir. Bu ayrımların nedenleri de farklı farklıdır. “Kadın cinselliğinin doğasına, cinsel ilişkilerde içkin olan iktidara ve kadınların cinsel özgürlük taleplerinin ölçüsüne ilişkin anlaşmazlıklar” (Ramazanoğlu, 1998, 206) feministler arasındaki derin bölünmelerin nedenlerinden yalnızca birkaçıdır.

Hem kadınların hem de feministlerin ve dolayısıyla feminizmin sorunları sosyal bilimleri de derinden etkilemiştir. Bilinen çalışma disiplinlerinde kadın konusuna yönelmenin artmasının yanı sıra, “Feminist Teori” ya da “Kadın Çalışmaları” gibi adlar altında günümüzde geniş bir literatür oluşmuştur.

Bu literatürün oluşumuna dair, Şirin Tekeli’nin şu tespitleri oldukça dikkat çekicidir: “Cins hiyerarşisinin hem üretildiği hem eleştirildiği tüm toplumsal kurumlar, kurumlarla ideolojiler arasındaki gerilim ve çelişkiler, kısacası odağında iktidar olan tüm toplumsal pratikler, bundan böyle kadın ve erkek kimliklerinin nasıl oluştuğunu anlayabilmek için ele almamız gereken geniş bir araştırma alanının parçalarıdır” (Tekeli, 1995, 49).

Necla Arat (1991, 79) ise, feminizmin günümüzdeki merkezi konumunun özgürlükçü bir ortamda farklılıklara saygı ve hoşgörü ile yetişecek kuşaklara bu tavrın içselleştirilmesi için yol gösterici olmasında billurlaştığını belirtmiştir. Arat’a göre, ancak bu yolla feminizme ihtiyaç duyulmayacak toplumsal-kültürel yapılar oluşturulabilir.

Bu ütopyik gelecek oluşana kadar feministler ayrıştırdıkları akademik çalışma alanlarında ve tahkim ettikleri ideolojik konumlarında çalışmalarını sürdürmektedirler. Bu doğrultuda artık disiplinler arası tutumlardan vazgeçilip, bir akademik disiplin olarak kadın araştırmalarının kabul ettirilmesi gerekliliği savunulmaktadır. Bir disiplin olarak var olma iddiasında olan feminist teori için en büyük sorunlardan biri yöntem problemidir. Sandra Harding (1996, 33-47) belirli bir feminist araştırma yönteminden ya da bir feminist araştırma yöntemleri öbeğinden bahsetmenin mümkün olup olmadığını tartışmış ve bunun mümkün olmadığını belirtmiştir. Ayşe Durakbaşı (1996, 217-221) ise yine disiplinler arası bir zemine dönerek, feminist bir tarih yazımının imkânını araştırmıştır.

4. Türkiye’de kadın hakları

Aynur İlyasoğlu (1994), feminist çalışmalara bir örnek olarak, kadınların tesettürle olan ilişkileri üzerine mülakat metoduna dayanan bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmasının sonuçlarını İran ve Mısır örnekleriyle karşılaştırarak netleştirmiştir. İlyasoğlu’nun vardığı sonuçlardan biri de Türk kadınının bir kendine özgüliğe sahip olduğudur.

Bu kendine özgürlük durumu, kadın konusunu irdelerken kendi kadınlarımıza baktığımızda aklımızın bir köşesinde bulunmalıdır. Toplumumuz coğrafi, kültürel, entelektüel, bilimsel, felsefi, siyasi ve daha birçok anlamda doğunun en batısı, batının en doğusu olarak tarif edilebilir. Dolayısıyla, kökleri doğuda olup yönünü yüzyıllardır batıya çevirmiş bir toplumda bütün diğer alanlarda olduğu gibi kadın meselesinde de bir ikircikli durum söz konusudur. Örneğin, kadınların nüfus sayımlarında sayılmaları ilk olarak doğu toplumları için erken sayılabilecek bir tarihte, 1882’de gerçekleşmiştir. Bu tarihte kadınların sayılma nedeni ise, mali krizde olan devletin kaynakların kullanımı ve tüketiminde kadınların yerini de saptamayı amaçlamasıydı (Konan, 2011,

164). Keza, kadınlarımızın seçme ve seçilme hakkını elde etmeleri ülkemizde, diğer birçok ülkeden önce (1934 yılında) gerçekleşmişse de, günümüzde kadınlarımızın bu haklarını genellikle tek taraflı olarak kullanabildiklerini görmekteyiz. Kadınlar, seçme haklarını yaygınlıkla kullansalar da, seçilme hakkı konusunda aynı durumdan söz edilemez. “Türkiye’de kadının kurumsal siyasete katılımının en belirgin göstergesi olan kadın parlamenter oranında bir azalma söz konusudur” (Ayata, 1995, 293).

Oysa kadınlar ülkemizde yaklaşık yüz yıldır haklar ve özgürlükler konusunda bilinçlenmektedirler. Bu konuda, “Türkiye’de kadınların konularını, haklarını Tanzimat’tan itibaren özellikle II. Meşrutiyet döneminde sorgulamaya başladıkları” (1995, 163) hususunu vurgulayan Zerrin Ediz, Cumhuriyet’le birlikte başlayan reformlarda da kadınların aktif olarak yer aldıklarını belirtmiştir. Lakin kadınların siyasette daha çok seçilen değil seçen olarak yer aldıkları da bilinen bir husustur. “2010 yılı Dünya Ekonomik Forumunun yıllık raporuna göre Türkiye siyasetteki eşitlikte dünyada 99. sıradadır. Ruanda bu rapora göre % 56 oranıyla, bu konuda İskandinav ülkelerinin bile önünde yer alırken. 2. sırada % 46 ile İsveç, 3. sırada Kosta Rika bulunmaktadır. Yine rapora göre İskandinav ülkelerini ortalaması % 42, Avrupa ülkelerinin genel ortalaması ise % 20’dir. Türkiye ise % 9.1 ile Arap ülkelerinin dahi (Arap ülkelerinin ortalaması % 10) altında kalmaktadır. Kadınlarımıza siyasi hakların tanınmasından bu yana 76 yıl geçmesine rağmen siyasete ilgi duymaktan başlamak üzere, oy verme, siyasal örgütlere üye olma, temsilcilik gibi tüm siyasal etkinlik türlerinde kadınlarımızın kamusal etkinlikleri olması gereken düzeyde değildir. Siyasi eşitliğin hukuki çerçevesinin kurulmuş olması, değerler sistemi değişmedikçe tek başına etkili olamamaktadır. Türkiye özeline baktığımızda 1935’ten 2009’a kadar 9174 erkek vekile karşın, 236 kadın vekil Meclise girebilmiş. Yani Cumhuriyet tarihi boyunca Meclisin sadece % 2,6 sını kadınlar oluşturmuştur.” (Konan, 2011, 170-171).

Aradan geçen bunca zamana rağmen göz önündeki bu geri kalmışlık olgusu daha geniş bir perspektiften bakıldığında daha anlaşılır olmaktadır. “Bugün demokrasi insan hakları ve sosyal eşitlik açısından oldukça ileri gitmiş ülkelere bile, siyasal yaşamda ve genel olarak karar verme süreçlerinde kadınların eşit temsili söz konusu değildir. İskandinav ülkeleri dışında ise bir ‘temsil edilememe’ gerçeğinden söz edilebilir. Kadınlar eğitim, meslek seçimi ve çalışma olanakları açısından daha iyi koşullara sahip olsalar da, gerek özel, gerek kamu kesimlerinde üst yönetim düzeylerine gelemedikleri gibi, siyasal yaşamda da pek varlık gösterememektedirler” (Koray, 1992, 199). Dolayısıyla, genel bir durum söz konusudur. Hemen hemen tüm dünya kadınları ekonomik, politik, cinsel vb. yönlerden sıkıntı içindedir.

5. Sonuç

Bir eşitsizlik halinin yaygınlığı aşikârdır. Ancak bakışımızı daha da genelleştirirsek, bahsi geçen sorunların saltık anlamda kadınlara ait olmadığını görürüz. Genel anlamda bir eşitsizlik, daha net söylersek bir insan hakları sorunu vardır. “İnsan hakları, içerikleri keyfice belirlenebilen yapay kategoriler olmayıp; tarihsel haksızlık pratikleri içinde ve bunlardan kaynaklanan ağır bunalımlara karşı geliştirilmiş çözümlerdir” (Sancar, 2000, 166). Kadınların sorunları ve çözümleri, bahsi geçen genel çerçeve olarak insan hakları olgusunun içerimlerinden biri olarak gündemimizde olmalıdır elbette. Ancak parçaya odaklanıp bütünü gözden kaçırma hatasına da düşmemeliyiz.

Özellikle kimlik siyasetinin öne çıktığı bir toplumsal zeminde bu husus daha da önem kazanmıştır. Etnik ve mezhepsel kökene dayalı talepler insan hakları mücadelesinin sesi en gür çıkan

kısmını oluşturmaktadırlar. Öte yandan çocuk hakları, eşcinsel hakları, azınlık hakları gibi önemleri ve ağırlıkları yadsınmayacak birçok başka mücadele alanı mevcuttur.

Hâlbuki her hak talebi bir değişim talebidir. Mevcut durumun değişmesi, talep alanlarında iyileştirmelere gidilmesi, talep sahiplerinin konularının daha iyi bir hale getirilmesi arzu edilmektedir. Haliyle bu isteklerin talep edildiği merciler bulunmaktadır ki bu merciler toplumsal güç merkezlerine tekabül etmektedir. Bahsi geçen güç merkezleri konvansiyonel olarak yasama, yürütme ve yargı olarak ifade edilirken, 21. yüzyılda sivil toplum ve medya gibi nispeten yeni güç merkezleri de hak taleplerinin önemli zeminleri haline gelmiştir.

Sivil toplum alanındaki genişleme ve çeşitlenme giderek artan bir eğilim göstermektedir. Keza medya, internetin yaygınlaşması ile sınırları belirsiz ve gücü ölçülemez bir heyula olarak sosyal medya ayağıyla her türlü hak mücadelesi için vazgeçilemez hale gelmiştir. Hak mücadelesi zeminleri çeşitlenirken hak taleplerindeki çeşitlenmenin de bölünmüş bir görünüm arz ediyor olması insan hakları söyleminin gücünün zayıflaması tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Ayrışmadan ziyade birleşmeye vurgu yapılması, sınırlı alanlardaki kazanımların topyekûn bir mücadele sistemi dışında kalındığı müddetçe yetersiz ve etkisiz kalacaklarının fark edilmesi hayati önem taşımaktadır. Unutulmamalıdır ki insan hakları mücadelesi cinsiyetsiz bir mücadeledir.

Kaynakça

- Arat, N. (1991). *Feminizmin ABC si*, İstanbul: Simavi Yayınları
- Ayata, A. G. (1995). "Türkiye'de Kadının Siyasete Katılımı", *Kadın Bakış Açısından Kadınlar* (iç.), Şirin TEKELİ (ed.), İstanbul: İletişim Yayınları, s.293-312.
- Donovan, J. (1997). *Feminist Teori*, Çev. : Aksu BORA ve diğerleri, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Durakbaşı, A. (1996). "Feminist Tarih Yazımı Üzerine Notlar", *Kadın Araştırmalarında Yöntem* (iç.), Serpil ÇAKIR ve Necla AKGÖKÇE (ed.), İstanbul: Sel Yayıncılık, s. 217-221.
- Ediz, Z. (1995). *Kadınların Tarihine Giriş-Hititlerden Günümüze*, İstanbul: Adım Yayıncılık.
- Elson, D. (2012). "İngilizce Baskıya Önsöz", *Türkiye'de Refah Devleti ve Kadın*, S. Dedeoğlu ve A. Y. Elveren, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 9-10.
- Harcar, T., Çakır, O., Surgevil, O. & Budak, G. (2008). "Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu", *Toplum ve Demokrasi*, 2 (4), Eylül-Aralık, s. 51-70.
- Harding, S. (1996). "Feminist Yöntem Diye Bir Şey Var mı?", *Kadın Araştırmalarında Yöntem* (iç.), Serpil ÇAKIR ve Necla AKGÖKÇE (ed.), Çev. :Zelal AYMAN, İstanbul: Sel Yayıncılık, s. 34-47.
- İlyasoğlu, A. (1994). *Örtülü Kimlik*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Kızılcılık, S. (2002). *Sefaletin Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kollontay, A. (1993). *Kadınların Özgürlüğü*, Çev.: Y. Çongar, İstanbul: Düşünen Adam Yayınları.
- Konan, BelB. (2011). "Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 60, Sayı 1, s. 157-174.
- Koray, M. (1992). "Kadın Siyaset Kota", *Türkiye'de Kadın Olgusu* (iç.), N. Arat (ed.), İstanbul: Say Yayınları, s. 197-242.
- Marshall, T. (1997). *Hükmeden Erkek Boyun Eğen Kadın*, Çev. : G. Şen, İstanbul: Altın Kitaplar.

Arslan, F. (2015). Women rights in the 21stCentury. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 730-739.

- Mazlum, A. (2004). “Yeniden Yapılanma Sürecinde Kadın Emeği”, *Türkiye’de Çalışma Hayatından Kesitler: İşsizlik, Sendikal Örgütlenme, Kadın Emeği, İşportacılık* (iç.), F. Kocacık (ed.), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, s. 77-92.
- Michel, A. (1993). *Feminizm*, Çev. : Ş. Tekeli, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ramazanoğlu, C. (1998). *Feminizm ve Ezilmenin Çelişkileri*, Çev. : M. Bayatlı, İstanbul: Pencere Yayınları.
- Reed, E. (1982). *Bilimde Cins Ayrımı*, Çev. : Ş. Yeğin, İstanbul: Payel Yayınevi.
- Sallan Gül, S. (2008). “Sunuş: Demokrasi Kavşağında Feminizm ve Kadın Meselesi...”, *Toplum ve Demokrasi*, 2 (4), Eylül-Aralık, s. vii-xvi.
- Sancar, M. (2000). “Devlet Aklı” *Kıskacında Hukuk Devleti*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Schaef, A. W. (1997). *Beyaz Erkek Sistemi*, Çev. : A. Çakıroğlu, İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Sözer, Ö. (1993). *Kadın ve Benzeri-Bir Kadın Ütopisi*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Tekeli, Ş. (1995). “1980’ler Türkiye’sinde Kadınlar”, *Kadın Bakış Açısından Kadınlar* (iç.), Ş. Tekeli (ed.), İstanbul: İletişim Yayınları, s. 15-50.

Extended abstract in English

This study discusses the problem of women rights in the 21st century in terms of human rights. Though the matter of human rights has been studied since very ancient times, it can be said that the discourse of human rights which is common today was established in the 19th century. The discourse of human rights regards the perception of citizenship as the main reference point. We can make mention of three centrelines of the discourse of human rights. These are civil rights, freedom of speech and social rights. Civil rights can be sorted as individual freedom, freedom of speech, freedom of thought, freedom of possession and contract and the right of justice. While the political rights express the rights of taking part in the political decision making process as voters and electors, social rights include a set of rights ranging from having the rights within the bounds of the standards of the society such as economic welfare social security, to the right of being able to live as a civilized individual.

All the blessings of the world are for the men who are white. In connection with achieving their desires, there are some difficulties at different levels for the ones who stay out of this definition. This situation becomes evident when we focus on the relative position of the women when compared to that of men. Above all, women are crushed politically. Women don't take part in the government and they cannot hold the power of controlling the realities that shape their lives. Women, almost in everywhere and every period, are regarded as belonging to the indoor areas. Production functions of women are also different. Their historical economic function is to produce not for change but for the use. Producing for the use means the creation of the materials such as food and clothing that the family use, not the ones that are sold or bartered; thus, the products are produced not because of their abstract or barter values but for the producers themselves. Another element that makes difference becomes evident in the biological unlikeness of the sexes. However, a situation which goes beyond the above-mentioned position of the women is under consideration.

The reflections of the nature of the man-woman relationships are very important elements in the formation of the society. At this point, it must also be taken into consideration that this relation has political implications rather than social and economics ones. Of course, feminism appears to be one of the dominant actors of the matter when the fact of woman and women rights are at stake. The history of women movements cannot be written without mentioning feminism. But this is also a fact that feminism is not an unsplit whole.

Basically, it is necessary to handle the subject on the basis of the problem of freedom. The identification of the civil and social position of the women and determination of the criterions that must be taken into consideration in women's war of equality are primary necessities. It is clear that the state of inequality is widespread. But, if we widen our point of view, we see that the problems mentioned above do not absolutely belong to the women. Generally speaking, there is inequality; if we verbalize more clearly, there is the problem of human rights. The problems of the women and their solutions must be on our agenda as one of the implications of human rights as the general framework mentioned above. However, we must not fall into the error of missing the whole as we focus on the part. This question has gained more importance especially on a social ground in which identity politics comes to fore. As the ground of the struggle for rights becomes varied and the variation in the demands of rights shows a segmented view, the human rights discourse is face to face with the danger of losing its power. It is of great importance to realize that unification rather than disintegration must be emphasized and gains in the limited

Arslan, F. (2015). Women rights in the 21stCentury. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (3), 730-739.

areas would be insufficient and ineffective as long as they stay out of a full-scale struggle system. It should not be forgotten that the struggle of human rights is an asexual struggle. It is obvious that the age long struggle for women rights cannot be dissociated from that of human rights. However, nowadays this context has been disregarded and women rights have been handled as isolated from general rights. Re-evaluation of feminist theory and the situation of women studies today and dealing with the matter in terms of a more general concept of human rights constitute the main axis of this study.